

Poročilo

EKSKURZIJA NA PRIMORSKO

KAZALO

.....	1
Poročilo.....	1
EKSKURZIJA NA PRIMORSKO.....	1
.....	1
UVOD.....	3
SLOVENSKO PRIMORJE.....	4
ŠKOCJANSKE JAME.....	5
KOPRSKO PRIMORJE.....	6
SEČOVELJSKE SOLINE.....	7
PIRAN.....	8
HRASTOVLJE.....	10
ZAKLJUČEK.....	11
LITERATURA.....	12

UVOD

V ponedeljek, 9.5.2005, smo se z avtobusom odpravili na strokovno ekskurzijo po slovenskem primorju. Iz Kamnika smo se čez Volčji Potok in Radomlje odpeljali na novo avtocesto, se peljali mimo Brezovice in Vrhnike proti Postojni, videli Nanos (1261 m), ki nam nudi čudovit razgled, saj pogled seže od Javornikov, Snežnika, prek vsega Krasa do Tržaškega zaliva, ob jasnem vremenu pa celo v Furlanijo proti Benetkam. Najprej smo si ogledali Škocjanske jame, se nato kljub dežju z avtobusom odpravili na ogled po luki Koper, kjer nam je domačin pripovedoval o njenem gospodarskem in turističnem pomenu. Po kosilu smo si ogledali še Sečoveljske soline in muzeja v njihovem krajinskem parku, pozno popoldan smo se odpravili še na sprehod in ogled znamenitosti v Piranu, za konec pa smo obiskali še cerkev Sv. Trojice v Hrastovoljah. Domov smo se odpravili po isti poti, le da smo uporabili ljubljansko avtocesto, ki pelje skozi Trzin in nadaljevali čez Mengeš ter ob 8 uri prispeli pred ŠČRM v Kamniku.

SLOVENSKO PRIMORJE

Meja Slovenskega primorja je dinarski rob. Njegova geološka zgradba je menjavanje flišnih in apnenčastih plasti, od notranjosti proti obali se relief znižuje, prevladuje pa flišno gričevje. Fliš je sedimentna, vododržna kamenina, sestavljena iz ilovice, peska in gline. V Primorju prevladuje submediteransko podnebje, takšno je tudi rastje; uspeva predvsem oljka, vinska trta, agrumi, ... Živinoreja ni dobro razvita, prevladuje poljedelstvo.

Najpomembnejša mesta so Koper, Piran, Sežana, Vipava, Portorož, Nova Gorica, ... Prevladujejo strnjena gručasta naselja oziroma vasi, dnevne migracije so povezane z bližnjim Trstom, ki je najpomembnejše mesto na tem predelu, onemogočil je razvoj ostalih mest in od leta 1954 spada pod Italijo. Zaradi lege ob morju je možen pretok blaga proti Sredozemlju.

ŠKOCJANSKE JAME

Lokacija

Regijski park jugozahodnem matičnem krasu in Tega na severu pobočje na vzhodu se prek spušča v Vremsko obrobajo flišnati dajejo precejšen Park leži ob Kozina in Razdrto-Koper, nedaleč stran pa je tudi železniška postaja v Divači.

Škocjanske jame leži v delu Slovenije, na je del Divaškega krasa. omejuje apneniško Vremščice (1029 m), Divaškega praga dolino, na jugu pa ga Brkini (811 m), ki delež vode reke Reke. avtocesti Razdrto-regionalni cesti

Park Škocjanske jame

Površina parka je 413 ha in obsega območje jam, površino nad jamami, sistem udornic in sotesko Reke do mostu v Škofljah. Leži na tipičnem območju kontaktnega krasa, kjer pritekajo vode iz nepropustnih flišnih kamnin na propustne karbonatne kamnine, kjer so se razvile različne oblike, značilne za kontaktni kras. Prav na takem stiku nastajajo slepe doline, soteske, jame, ponori in suhe doline. Skupek vseh teh kraških pojavov s posameznimi kulturnimi spomeniki tvori značilno in v svetovnem merilu neponovljivo kraško "arhitekturo". Enkratna zastopanost rastlinstva in živalstva, združenega v izjemnem sožitju na izredno majhnem področju pomeni, da je to območje tako biotsko kot abiotsko zelo pestro in zato zanimivo.

Škocjanske jame imajo izjemno razvejan sistem jamskih rovov, ki so dolgi 5,8 km, globina do najnižje točke pa je 209 m. Ustvarila jih je reka Reka, ki se na vstopu v park steka v ozko, več kot 2 km dolgo sotesko. Potem priteče do veličastnega ponora pod vasjo Škocjan, kjer Reka prvič ponikne. Že po nekaj več kot 100 m zopet priteče na površje v Mali dolini, se pod naravnim mostom v Oknu za hip zopet izgubi v podzemskem vintgarju ter v mogočnem slapu še zadnjič priteče na plano v Veliki dolini, ki se ponaša z do 165 m visokimi stenami ter suhimi stranskimi rovi, kot sta Tominčeva jama in Schmidlova dvorana. Šele zdaj Reka dokončno vstopa v divje podzemlje, v svoj edinstveni podzemeljski kanjon, ki nima primere. Ta del jame je znamenit po Cerkvnikovem mostu, ki mogočno stoji skoraj 50 m nad Reko, eni največjih podzemnih dvoran v Evropi - Martelovo dvorano, katere prerez ploščine doseže 12.000 m², Tihi jami, Dvorani ponvic ter predvsem po številnih turističnih in raziskovalnih poteh po jami, ki predstavljajo izjemno tehniško dediščino in izražajo drznost in pogum takratnih jamskih raziskovalcev. Nekatero med njimi so bile izklesane že v 19., ostale pa v začetku 20. stoletja. Podzemnemu toku Reke je mogoče slediti po Hankejevem kanalu do Mrtvega jezera in Zalitega kanala, kjer ponikne v sifonu in se zopet pojavi slab kilometer naprej v Kačni jami pri Divači.

KOPRSKO PRIMORJE

Meja poteka pod Črnim Kalom proti Čičariji. To je predvsem gričevnata regija (griči pod 400m), ki je ugodna za kmetijstvo, saj leži v termalnem pasu. Podnebje je toplo, sredozemsko, tu uspevajo oljka, mandljevec, razvito je sadjarstvo zgodnje vrste, vinogradništvo, zgodnja zelenjava... Kmetijstvo je tržno in usmerjeno intenzivno.

Razvita je tudi industrija, predvsem v Kopru (kovinska in prehrabena) in Izoli (prehrabena, tovarna igrač). Pomembna je pristaniška dejavnost in turizem. V Koprskem primorju je mešana struktura prebivalstva, saj so se vanj priseljevali ljudje iz nekdanje Jugoslavije, tu pa živi tudi avtohtona italijanska manjšina.

Koper

Koper je največje pristanišče v Sloveniji ter predstavlja vrata v notranjost centralne Evrope. Leži na "vrhu" Istre (severno-zahodni del). V času starega Rima se je mesto imenovalo Aegido. Pozneje, v času preseljevanja narodov pa se je imenovalo Caprea (Capraria insula - Kozji otok). Do 19. stoletja je mesto ležalo na otoku, pozneje pa se je otok povezal s kopnim. Že v srednjem veku so bile okoli mesta soline, ki so bile opuščene leta 1911. Staro mestno jedro se ponaša z bogato arhitekturo ter številnimi kulturnimi spomeniki.

Luka Koper

Luka Koper je največje Slovensko večnamensko pristanišče, opremljeno in usposobljeno za pretovor vseh vrst blaga. Osnovne pristaniške storitve izvajajo v enajstih specializiranih terminalih. Slednje neprestano bogatimo s široko ponudbo dodatnih storitev, ki blagu večajo vrednost. Blago pripravijo za neposredno prodajo, ga zaščitijo ali mu spremenijo transportno obliko.

Površina luke Koper je kar 16.000.000 m², uporabljajo pa le 4.737.000 m². Dolžina obale je 2.578 m, pristanišče ima 23 privezov, največja globina morja pa je 18 metrov.

Ogledali smo si jo kar iz avtobusa, domačin nam je pokazal velike ladje, ki priplujejo čez oceane, njihova dolžina pa presega 200 metrov. Videli smo žerjave, ki pomagajo pri raztovarjanju le-teh, remorkerje ali vlačilce, ki ladjo dejansko pripeljejo v pristanišče. Luka Koper je zgrajena na močvirju, ki ga najprej osušijo in nato utrdijo. Proces je dolgotrajen in naporen, zanj pa porabljajo blato iz morja, ki ga črpajo s posebnimi blatovodi.

SEČOVELJSKE SOLINE

Slovenska obala je bila v preteklosti izredno primerna za razvoj solinarstva, saj je zamočvirjene ravnice ob obali človek spremenil v soline že v rimskem času, v pisnih virih pa se prvič omenjajo v 13. stoletju. Soline sestavljajo solinski fondi, v katereh po kanalih priteka voda. V nagnjenih bazenih voda, ki ji pravimo slanica, hlapi in postaja vedno bolj slana. Ko slanica v bazenih doseže najnižjo raven, jo solinarji s črpalkami prečrpavajo v nekoliko višje bazene. Pri tem jim pomagajo sonce, veter in čas, tako, da se v zadnjih bazenih izkristalizira sol. Ta je bila in je še vedno nepogrešljiva v prehrani, včasih pa so jo veliko uporabljali za konzerviranje raznih živil, zlasti rib in mesa. Pozneje je sol postala pomembna industrijska surovina.

Sečoveljske soline so nastale ob ustju reke Dragonje in so poleg manjših strunjanskih še edine ohranjene od številnih solin, ki so bile še v začetku tega stoletja med Koprom in Sečovljami. Zanje je značilno povsem specifično življenje, ki se najbolj odraža v prehajanju flore in favne iz značilno kopne v izrazito obmorsko in povsem morsko. Na veliko množino soli v tleh so posebej prilagojene rastline slanuše ali halofiti ali slanobljube, na zaostrene ekološke razmere na kopnem in v vodi pa so prilagojeni majhni kopenski vretenčarji in vodna favna. Soline so izginjajoč krajinski element, ki je tipičen za obmorsko kulturno krajino v Istri, zato varujemo njihovo bogato kulturno izročilo in naravo dediščino. Muzej solinarstva je znotraj Krajinskega parka Sečoveljske soline. Leži ob južnem bregu kanala Giassi, v bazenu Fontanigge. Vključuje dve solinski hiši s pripadajočima solnima fondoma in kanalom za dovajanje morske vode. V prvi hiši je stalna muzejska zbirka, ki prikazuje način življenja in dela nekdanjih solinarjev ter razvoj solin v prostoru današnje slovenske obale. V preteklosti je bilo solinarstvo močna gospodarska dejavnost in je obalnim mestom, zlasti Piranu, pomenilo pomemben vir dohodkov. Druga hiša je namenjena skladiščenju soli in začasnemu bivališču solinarjev. Na muzejskih solnih fondih poteka pridobivanje soli po starih postopkih in s klasičnimi orodji. Ohranitev dejavnosti in dragocenega znanja, ki se je stoletja prenašalo iz roda v rod, je temeljni cilj Muzeja solinarstva, ki deluje v okviru Pomorskega muzeja "Sergej Mašera" v Piranu.

PIRAN

O imenu

Mesto Piran ima bogato zgodovino in je eno najstarejših slovenskih mest. O njegovem imenu obstajata dve teoriji:

- PYR (grško) pomeni ogenj. Po legendi naj bi tam, kjer je danes svetilnik, prižigali ogenj, ki naj bi usmerjal grške ladje v njihovo kolonijo Aegido, današnji Koper.
- BIOR – DUM (keltsko): mesto na griču. Naselje naj bi obstajali že v času Ilirov in Keltov.

Naselitev

Že med 5. in 4. stol. pr. n. št. so na območju današnjega Pirana prebivali Histiri (ilirsko pleme), med katere so se pomešali tudi Kelti. Ukvarjali so se s poljedelstvom, lovom, ribolovom in gusarstvom. Obsežnejše naseljevanje teh krajev se je začelo med 5. in 6. stol., ko se je na obalo zateklo veliko podeželskega prebivalstva. Tako so otoki Izola, Koper, Poreč ter polotoka Piran in Umag z dobrim obrambnim zidom postala varna zatočišča. Zgodovinski viri omenjajo, da je bil Piran v 7. stol. utrjeno mesto z obzidjem pod oblastjo Bizantinskega cesarstva. Mesto je doživelo razcvet, ko so mu več kot petsto let vladali Benečani. Ker je bilo mesto le-tem zvesto, si je pridobilo poseben položaj in svoboščino, zagotovilo si je notranjo samoupravo. Razvijalo se je gospodarstvo, Piran je obogatel s trgovanjem s soljo, oljčnim oljem in vinom. V mestu je bilo obrtnikov vseh vrst, v poletnih mesecih pa so mnogi Pirančani zapustili mesto in se preselili v soline, kjer so želi sol. Bogati srednjeveški meščani so si ob mandraču zgradili bogato okrašene hiše, tu pa so zrastle tudi najpomembnejše palače. Piran je skrbel tudi za kulturno življenje, piranska šola je ena najstarejših na našem ozemlju, zato so v Piranu delovali tudi številni pomembni ljudje: protestant in zgodovinar Janez Krstnik Goina, oče modernega zdravstva Nikolaj Goina, pesnik Marko Petrinio in glasbeni pedagog, violinist in matematik Giuseppe Tartini.

Tartinijev trg nekoč in danes

V srednjem veku je bil Tartinijev trg notranje pristanišče ali mandrač. V njem so bile jadrnice in čolni varni pred vetrovi, visokimi valovi in roparji. Že stari piranski mandrač so obkrožale najpomembnejše hiše premožnih meščanov. Najlepša hiša je »benečanka«, ki jo je fant zgradil svojemu dekletu, nemeneč se za razburjanje meščanov s čudovitimi kamnitimi oboki, ki so jih izklesali najboljši kamnoseki, bila je v rdeči barvi in zelo prostorna. Lev pred vrati pa je v šapah držal napis *Lassa pur dir* (naj govorijo). Zgrajena je bila v beneški gotiki. Leta 1894 so mandrač zasuli predvsem iz higienskih razlogov. Dve leti kasneje so na trgu postavili Tartinijev spomenik, ki ga je izdelal beneški kipar Antonio Dal Zotto.

Še danes se nad Piranom in klifom pod njim dviga cerkev sv. Jurija z imenitnim zvonikom in krstilnico, svetnik pa se razgleduje po zalivu.

Giuseppe Tartini

Rodil se je leta 1692 v Piranu, kjer je tudi živel v bogati palači ob mandraču. Bil je dober sabljač, matematik in astronom, najboljši pa je bil v igranju violine. Njegovo najbolj znano delo je Vražji trilček, ki mu ga je v sanjah igral vrag, napisal pa je le tisočinko skladbe. Po videzu ni bil lepotec, vendar je s svojo očarljivostjo vedno očaral dekleta. To pa je bil tudi razlog, da je pogosto zašel v težave, zato mu je dostikrat grozil dvoboj. Takrat se je pogosto za nekaj časa umaknil k očetu v Strunjan. Tartinijevo glasbeno šolo v Padovi so obiskovali učenci iz vse Evrope. Tartini je umrl leta 1770, pokopan je v Padovi. Zanimivost: Ime Tartini izvira iz besed tri kadi, ki so jih imeli v rojstni hiši, služile pa so za shranjevanje olja. Kadi lahko vidimo še danes in so mojstrovina nekdanjih istrskih kamnosekov.

HRASTOVLJE

Cerkev je znana še dragocen spomenik poslikave. Leta slikar Janez iz notranjščino prizori iz Svetega sveta, Kristusovo raznovrstni svetniki mesecev in razna je upodobitev pri nas v slovenski Poslikavo odlikuje

barve, dopolnjujejo jo drobni žanarski prizori, ki so bili ljudem blizu, saj so se z upodobitvami lahko primerjali. Predstavitev mesecev predstavljajo značilna poljedeljska in gospodinjska opravila. Prizori in upodobitve kot so Mrtvaški ples, Poklon kraljev in Poslednja sodba pa kažejo prav izjemne ikonografske upodobitve. Na stenah so ohranjeni tudi številni napisi v glagolici.

posebej kot izjemno zaradi njene notranje 1490 je cerkev poslikal Kastava. Celotno prekrivajo freske s pisma, kot so stvarjenje življenje, nato in svetnice, upodobitve tihožitja. Najbolj znana Mrtvaškega plesa, ki je Istri izjemen primer. sproščena linija, žive

ZAKLJUČEK

Pokrajina Primorskega sveta se popolnoma razlikuje od pokrajine v kateri živimo mi, ima toplo sredozemsko podnebje, saj leži tik ob morju, zato se mi zdi zelo zanimiva in prijetna. Na ekskurziji nam jo je malo zagodlo vreme, saj smo bili le na koncu, že proti večeru deležni malo sonca, čez dan pa dež ni in ni hotel ponehati. Neprijetna posledica je tudi manjši prehlad, ki pa se ga bo dalo z lahkoto odpraviti. Na Obali nisem bila prvič in zagotovo ne zadnjič, saj se bom na naših 42 km morja z veseljem še kdaj odpravila.

LITERATURA

- moji zapiski
- prospekt iz Škocjanskih jam
- Atlas Slovenije
- internet